

DE BELOFTE

LAMMI LUTEN

CONFRONTATIE MET
DE MOORDENAAR
VAN ANDREA

De belofte

Colofon

ISBN 9789051798838
1e druk, 2014

© 2014 Lammi Luten

Dit boek is een uitgave van Gopher B.V.

Keizersgracht 75-II
1015 CE Amsterdam
Telefoon 020 427 9204

Exemplaren zijn rechtstreeks te bestellen
via internet: www.gopher.nl en bij iedere boekhandel.

Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the publisher.

De belofte

**Confrontatie met
de moordenaar
van Andrea**

Lammi Luten

Een monument voor een meisje van 15

Als misdaadverslaggever heb ik altijd veel voldoening gehaald uit de persoonlijke contacten met slachtoffers en nabestaanden. Met heel veel van hen heb ik een band, een relatie, opgebouwd die verder gaat dan een louter professioneel contact. Eigenlijk is dat – als onafhankelijke journalist – natuurlijk niet de bedoeling. Voor de goede uitoefening van je vak is enige afstand van ‘het onderwerp’ doorgaans een soort van basisvereiste. Maar ja, houd dat maar eens vol als je gedurende een reeks van jaren – soms wel vijftien of twintig jaar lang – veelvuldig persoonlijk contact met iemand hebt, die niet alleen door het lot zwaar getroffen is, maar die ook gewoon een mooi en aardig mens is. Dan kan het niet anders of er groeit langzaam maar zeker een contact dat dieper gaat dan een artikel in de krant of een reportage op tv. En eerlijk gezegd ben ik blij dat dit zo is. Het heeft er bij mij voor gezorgd, dat ik nooit afstompte, dat ik altijd vooral de ‘mens’ bleef zien in de papieren ‘dossiers’ die we behandelden, dat ik altijd klaar wilde staan als er door hen een beroep op me werd gedaan. Ja, dat ik bij de behandeling van zo’n dossier, bij de persoonlijke contacten met de slachtoffers en nabestaanden oprechte woede, verontwaardiging, verdriet en ontroering voelde. Deze gevoelens vormden vaak mijn brandstof om nooit op te geven en onophoudelijk aandacht te vragen voor de belangen van deze achterblijvers. Ik heb wel eens gezegd: als ik dat niet meer voel, dán moet ik stoppen.

Het zal zo’n twintig jaar geleden zijn dat ik persoonlijk kennis maakte met Lammi en Roelof Luten uit het Drentse Ruinen. Op 10 mei 1993 was hun enig kind, hun 15-jarige dochter Andrea, toen ze op de fiets van school op

weg was naar huis, in de Gijsselter bossen vermoord.

De eerste keer trof ik hen in hun café De Dorpsherberg in de Westerstraat in Ruinen. Het was nog maar relatief kort na het misdrijf. Ik trof niet zozeer slachtoffers die murw en kapot in een peilloos diepe put zaten, zoals ik zo vaak heb gezien, maar nabestaanden die strijdbaar en mondig waren en zichzelf niet opsloten. En natuurlijk waren ze wel ‘murw en kapot’, maar dat wilden ze niet tonen. Het zou het begin zijn van een intensief, bijzonder en zeer langdurig contact, want de moord op hun oogappel Andrea bleef heel erg lang onopgelost. Lammi was een roodharige vrouw met het hart op de tong. Altijd eerlijk en direct, open en hartelijk, soms een beetje fel. De spreekbuis. Roelof, haar langharige, grote, vervaarlijk uitziende echtgenoot, was meer de stille kracht, die liever een beetje op de achtergrond bleef. De borrelende vulkaan. Samen vormden ze een hecht stel.

Er is natuurlijk niet veel verbeeldingskracht voor nodig om te bedenken dat je leven in een klap in elkaar stort als je enig kind door een gruwelijke moord uit het leven wordt gerukt. Het is het ergste dat je als ouders kunt overkomen. En nóg erger is het als de dader er mee wegkomt, onbestraft blijft. Toen ik na mijn eerste contact met Lammi en Roelof vanuit Drenthe naar huis reed, dacht ik dan ook: Ik moet er alles aan doen om ervoor te zorgen dat de schoft die dit gedaan heeft gepakt wordt. De gedachte dat zo iemand de dans ontspringt was onverdraaglijk. En dus stond vanaf dat moment de moord op Andrea heel hoog in mijn denkbeeldige top tien van onopgeloste moordzaken waarvoor we alles uit de kast moest trekken. En dat hebben we gedaan. Nadien ben ik nog vaak in de Westerstaat in Ruinen geweest. Maar nog vaker belden Lammi en ik elkaar. En in het dikke dossier van de zaak dat ik nog steeds heb en voor het schrijven van dit voorwoord weer tevoorschijn heb gehaald, zag ik dat Lammi mij ook vaak lange brieven schreef en later, toen het internettijdperk was begonnen, heel veel e-mails, vaak diep

in de nacht geschreven na sluitingstijd van hun café. Er groeide gaandeweg een intens, hartelijk contact, dat ik altijd als heel bijzonder heb ervaren. Mijn programma maakte tv-reportages over de zaak, waarin we oproepen deden aan eventuele getuigen om zich te melden. We deden zelf onderzoek, ondervroegen, getuigen, buurtgenoten, vrienden en kennissen van Andrea en tipgevers – op zoek naar een spoor, een link, een aanknopingspunt. We hadden veelvuldig contact met het rechercheteam, de officier van justitie en andere betrokkenen. We hebben jarenlang publicitair aan ‘de boom geschud’, zoals ik dat altijd noem. Er kwamen tips bij ons binnen die er soms veelbelovend uitzagen. En dat alles werd natuurlijk veelvuldig en uitvoerig besproken met Lammi en Roelof. Er ontstond een vertrouwensband. Zoals gezegd heb ik met heel veel nabestaanden contact gehad in de loop der tijd, maar Lammi en Roelof vormden toch wel een paar apart. De manier waarop zij het gemis van en het verdriet over hun dochter Andrea een plek probeerden te geven, is mij altijd bijgebleven. Ik had daar groot respect voor. Vaak heeft Lammi tegen me gezegd: *‘Peter, ik sta niet toe dat die moordenaar ook de rest van ons leven kapot maakt... Want dan heeft hij ons pas echt.’* Maar dat is natuurlijk makkelijker gezegd dan gedaan als je prachtige dochter nooit meer terugkomt. Probeer dan maar eens om niet verbitterd te raken, probeer dan maar eens om niet verteerd te worden door wraakzucht. Probeer dan maar eens niet geobsedeerd te worden door het feit dat de moordenaar nog vrij rond loopt. Ja, probeer dan nog maar eens een ‘gewoon’ leven te leiden en je café elke dag op tijd open te doen, terwijl je weet dat even later de voormalig klasgenoten en vrienden van je vermoorde dochter misschien wel aan de toeg staan. Het is onmenselijk om dat van iemand in zo’n positie te vragen of te verwachten. Maar Lammi en Roelof vonden dat het moest.

Natuurlijk, ze waren gebrand op de opsporing van de dader en daarvoor mocht ik hen op elk tijdstip van de dag en

nacht bellen, maar ze werkten er ook hard aan om hun leven weer op de rails te krijgen, hoe vreemd dat misschien ook klinkt. En misschien is dat ook wel hun redding geweest, denk ik wel eens.

Op 2 november 1999 – zo zag ik in mijn archief – schreef Lammi mij een brief. Het was zes en half jaar na de moord. Dit schreef ze toen:

‘...Voor mij betekent het dat ik de moord op Andrea heb verwerkt, voor zover dat kan. Verder zal ik niet komen met mijn verwerking, dat weet ik wel. Dat wat over is aan pijn en verdriet zal altijd blijven. Het is goed zo. Het is dus geen kwestie van opgeven, dat niet, maar van een bewuste keus om verder met mijn leven te gaan zonder dat de dader nog dagelijks invloed op mijn leven zal uitoefenen. Dat wil ik niet meer. Nu, eindelijk na zes en half jaar, kan ik zeggen dat de wereld weer leefbaar is voor mij en ik weer de kans heb om mij gelukkig te voelen. Er zijn moeilijkheden, zeker, maar over het algemeen genomen, kan ik weer gelukkig zijn...’

Ik herinner me nog goed dat ik deze brief destijds een paar keer heb gelezen. Las ik dit goed? Stond het er echt? Was dit mogelijk, dat je als ouders na zo’n tragedie weer gelukkig kunt zijn? Na zes en half jaar? Ik kende zoveel andere voorbeelden, die er na 15, 20 of 25 jaar en zelfs helemaal nooit meer bovenop kwamen. Ik kon het eerlijk gezegd niet helemaal geloven, al behoorde Lammi tot de weinige personen wier woorden ik normaal gesproken nooit in twijfel zou trekken.

En nu, zoveel jaar later, kan ik ook zeggen: het was ook niet helemaal waar. En het bewijs daarvan heeft u in handen: het door Lammi geschreven boek: *De Belofte*. Daaruit blijkt dat zij en Roelof inderdaad op zoek zijn geweest naar dat nieuwe geluk en dat ze het ook hebben gevonden, maar dat de weg er naar toe veel langer was dan Lammi beschreef. Moeilijker ook. En dat ze ook wel eens ‘ver-

dwaald' zijn in hun gevoelens. Dat uitputting en desillusie menigmaal op de loer hebben gelegen. En dat de 'borrelende vulkaan' ook wel eens tot uitbarsting kwam. En er komt in het boek ook op aangrijpende wijze naar voren dat het bepaald niet vanzelfsprekend is dat levenspartners verdriet op dezelfde manier verwerken of dat een huwelijk automatisch tegen de aanslag van zo'n moord bestand is. Lammi heeft dat allemaal eerlijk en openhartig opgeschreven en daaruit kunnen we nu de conclusie trekken dat haar uitspraak over *nieuw-geluk* van november 1999 slechts een tussenfase, een momentopname, was in een veel langer, groter en ingewikkelder proces.

Ik ben er later ook zelf ooggetuige van geweest dát het allemaal niet makkelijk was, dat er soms oude en nieuwe wonden werden opengereten. Ik herinner me het proces tegen de later – terecht – vrijgesproken verdachte Richard K. De wens dat de zaak eindelijk zou zijn opgelost was zo groot geworden dat het er soms misschien wel even op leek dat Lammi en Roelof genoeg namen met 'een dader' in plaats van 'de dader'. De lange zoektocht, de tergende onzekerheid, het gemis van hun dochter, de spanning van een slepende rechtszaak en - niet te vergeten - de overtuiging van het Openbaar Ministerie dat de zaak was opgelost, zorgden er voor dat zij er wel eens een punt achter wilden zetten. Het uitte zich ook in een nauwelijks verholen afkeer van advocaat mr. Bram Moszkowicz – die ook in dit boek nog een beetje doorklinkt – omdat hij het voor Richard K. opnam en in het proces en deed wat hij moest doen. Maar ja, probeer dat als ouders van een vermoord kind maar eens genuanceerd te blijven zien. Niets is in je leven meer genuanceerd, dat is een woord dat je haat! En laten we wel zijn, het is ook niet aan de ouders om over de schuldvraag van een verdachte te oordelen, dat is de plicht van onafhankelijke rechters – en die hebben dat in deze zaak goed gedaan. En advocaten, ach, we zullen maar zeggen dat die goed worden betaald voor het hebben van een dikke huid.

Ook toen de echte dader uiteindelijk werd opgespoord, bleef het contact tussen mij en Lammi bestaan. Niet meer zo frequent, maar regelmatig, na bijvoorbeeld een uitzending van mijn programma of een optreden in een talkshow, floepte er in het holst van de nacht een uitgebreide e-mail binnen, waarin Lammi mij over alles bijpraatte én mij aanmoedigde om vooral door te gaan. Ik kan hier wel zeggen dat ik dit – juist van haar – altijd ontzettend op prijs heb gesteld en het mij dikwijls inderdaad nieuw elan gaf om er weer vol tegenaan te gaan: Als zij altijd door kon gaan, in haar moeilijke, verdrietige situatie, dan moest ik dat toch ook kunnen? Ze schreef mij in een van die e-mails een poosje geleden dat ze contact had gezocht met de inmiddels veroordeelde moordenaar van haar dochter en dat dit goed voor haar was. Bij vrijwel alle andere nabestaanden in moordzaken met wie ik contact heb zou ik daar enorm van hebben opgekeken, maar niet bij Lammi. Maar om dit goed te kunnen begrijpen moet u misschien eerst dit mooie, ontroerende boek *De Belofte* van haar lezen. Het boek is een verbaal monument voor haar 15-jarige dochter Andrea die nog elke dag gemist wordt, maar tegelijkertijd ook in al die jaren nog geen dag weg is geweest bij Lammi en Roelof. Het boek is een stukje geschiedschrijving van een moordzaak die de gemoederen in ons land lang heeft beziggehouden. Het boek is uiteraard een *must* voor iedereen die Roelof en Lammi heeft gekend, maar niet alleen zij. Nee, het boek is in mijn ogen ook een verplichting voor politiemensen, advocaten, rechters en (misdaad)journalisten, die met dit soort zaken te maken krijgen en zich proberen in te leven in de psyche van de ouders van een vermoord kind.

Tot slot: Ik ben dankbaar dat ik Lammi en Roelof Luten heb leren kennen: bijzondere, lieve, integere persoonlijkheden, mensen waarvan onze harde, onverdraagzame samenleving nog wat kan leren. Het jarenlange persoonlijke contact met hen zie ik als een verrijking van mijn leven. Natuurlijk... natuúrlijk had ik veel liever gezien dat

zij nooit, ooit, mijn pad hadden gekruist, want dan had hun Andrea nog geleefd. Als ik iemand dat geluk had gegund, zijn het Lammi en Roelof Luten wel. En daarom heb ik er grote bewondering en veel respect voor dat zij de nagedachtenis aan hun prachtige dochter met dit unieke boek in leven houden.

Peter R. de Vries
Hilversum – 2014

Eind jaren negentig had ik, zoals zo vaak, weer eens een gesprekje met Andrea. Ik vroeg voor de zoveelste keer, en vol ongeduld, wanneer de moord op haar eindelijk eens opgelost zou worden.

‘Geduld mama, je moet geduld hebben. Oma komt eerst.’

Ik had geen geduld, maar al jaren móést ik wel geduld opbrengen. Doodgewoon omdat er nog steeds geen dader van de moord in beeld was. Ja, er waren wel verdachten geweest, maar nog steeds niet dé man die Andrea werkelijk om het leven had gebracht. Dat was erg frustrerend, maar ik begreep dat ik hier geen snars aan zou kunnen veranderen. Andrea wist op dit moment meer dan ik. Ik had geen keus, ze had gelijk. Ik moest wel geduld hebben.

Het jaar 2000

Het jaar 2000 was een bijzonder druk jaar voor me. Druk en met tegenstrijdige emoties, omdat er veel mooie dingen gebeurden, maar ook veel verdrietige dingen. Het was het jaar dat mijn eerste boek *Thuiskomen, leven na de dood van Andrea* verscheen op 15 mei. De media besteedden er veel aandacht aan, dit betekende dat ik veel tijd doorbracht met interviews voor kranten, tijdschriften, radio en televisie. Ook waren er veel mensen die me persoonlijk aanspraken om hun mening op mijn boek te geven. Dat gebeurde soms gewoon op straat, maar ik kreeg ook reacties van de mensen bij ons in café De Dorpsherberg in Ruinen. De beste gesprekken had ik altijd aan het eind van de avond en het kwam daarom regelmatig voor dat ik pas tegen de ochtend naar boven ging om mijn bed in te duiken.

In mijn mailbox zaten regelmatig mailtjes van voor mij onbekende mensen. Ook belde er af en toe iemand die ik niet kende en met wie ik vervolgens een bijzonder gesprek had. Vaak waren dit mensen die zelf een dierbare verloren hadden en me deelgenoot wilden maken van hun ervaringen en verdriet. Ik leerde in korte tijd veel lieve mensen kennen. Het gaf me veel liefde en warmte, en ik voelde me bevoorrecht dat ik deze mensen iets had kunnen vertellen in mijn boek dat hen aansprak of moed gaf om door te gaan met hun leven.

Mijn vader

Rond diezelfde tijd hoorde mijn vader dat hij ongeneeslijk ziek was. Hij had leverkanker gekregen. Hij was 81 jaar en als je die leeftijd hebt bereikt, weet je dat elke dag een geschenk is geworden. Veel mensen zijn bang om ziek te worden aan het eind van hun leven. Dat is logisch, nie-